

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1997-1998

17 juni 1998

ONTWERP VAN DECREET

**houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de Vlaamse regering
en de regering van Roemenië, ondertekend in Boekarest op 12 juni 1997**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
uitgebracht door de heer Patrick Hostekint**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jef Sleeckx.

Vaste leden : de heren Leo Cannaerts, Paul Deprez, Freddy Sarens, Herman Suykerbuyk, Hugo Van Rompaey ;

de heren Karel De Gucht, Jacques Laverge, Stefaan Platteau ;

de heren Fred Dielens, Patrick Hostekint, Jef Sleeckx ;

de heren Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire ;

de heer Paul Van Grembergen ;

mevrouw Cecile Verwimp-Sillis.

Plaatsvervangers :

de heren Jan Béghin, Carl Decaluwé, Paul Dumez, Jef Van Looy, Johan Weyts ;

de heren Jacques Devolder, Jaak Gabriels, Didier Ramoudt ;

de heer Jacques Timmermans, mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh, de heer Tuur Van Wallendael ;

de heren Christian Verougstraete, Emiel Verrijken ;

mevrouw Nelly Maes ;

de heer Johan Malcorps.

Zie :

1005 (1997-1998)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

INHOUD

Blz.

I. Inleidende uiteenzetting door de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie	
I.1. Algemene situering	5
I.2. Waarom specifiek een samenwerkingsakkoord met Roemenië ?	5
I.3. Roemenië vandaag	6
I.4. Stand van zaken m.b.t. de samenwerking Vlaanderen-Roemenië	7
A. Programma voor Centraal- en Oost-Europa	7
B. Cultureel akkoord België-Roemenië	8
C. Akkoord op het gebied van wetenschap en technologie	8
D. Export Vlaanderen	8
E. Adoptie Dorpen Roemenië	8
I.5. Toegevoegde waarde van het verdrag	9
II. Algemene bespreking	9
II.1. Algemene appreciatie voor het verdrag	9
II.2. Terminologie "verdrag"	10
II.3. Gepercipieerde wenselijkheid van het betrekken van het parlement in de fase van de verdragsonderhandeling	10
II.4. Taal van de voor te leggen verdragstekst	11
II.5. "Vlaamse regering" vs. "le gouvernement de la Flandre"	11
II.6. Affirmatie van het Nederlandstalig karakter van de meerderheid van de Belgische bevolking	11
II.7. Enige materiële opmerkingen inzake de memorie van toelichting	12
II.8. De "rotatie" binnen de Vlaamse samenwerking met landen van Centraal- en Oost-Europa	12
II.9. Betrekken van "de basis" bij de tenuitvoerlegging van het verdrag	12
II.10. Belang van rechtstreekse menselijke contacten	13
II.11. Al een halve eeuw tegenspoed voor de Roemeense bevolking	14
II.12. De huidige toestand in Roemenië	15
II.13. Nood aan een mentale sprong voorwaarts	17
II.14. Samenwerking op het gebied van de landbouw	18
II.15. Onderwijssamenwerking met Roemenië	19

II.16. Economische en handelsbetrekkingen tussen Vlaanderen en Roemenië	20
II.17. Samenwerking op het gebied van KMO's	21
II.18. Vraag naar meer kleinschalige projecten	21
II.19. Sleutelposten nog in handen van mensen van het oude regime	22
II.20. Minderheden in Roemenië	22
II.21. Culturele determinanten als verklarende factor voor gedifferentieerde ontwikkeling	23
II.22. Beleidscoördinatie tussen federaal en Vlaams niveau naar Roemenië toe	23
III. Stemmingen	23
III.1. Artikelsgewijze stemming	23
III.2. Stemming over het geheel	24

DAMES EN HEREN,

In de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden werd op datum van donderdag 4 juni 1998 het ontwerp van decreet "houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de Vlaamse regering en de regering van Roemenië, ondertekend in Boekarest op 12 juni 1997" ten gronde besproken en goedgekeurd.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER LUC VAN DEN BRANDE, MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID, EUROPESE AANGELEGENHEDEN, WETENSCHAP EN TECHNOLOGIE

I.1. Algemene situering

De minister-president wijst erop dat de Vlaamse regering via dit verdrag met Roemenië het beleid voortzet dat onder de vorige legislatuur werd gestart ten aanzien van Centraal- en Oost-Europa. Het akkoord volgt op de reeds eerder gesloten verdragen met Polen, Hongarije, Estland, Letland en Litouwen, terwijl het vooraf gaat aan het verdrag tussen Vlaanderen en Slovenië dat waarschijnlijk begin september 1998 zal worden ondertekend.

Vanzelfsprekend vormt een dergelijk verdrag geen noodzakelijke voorwaarde tot, noch overigens de enige wijze van, samenwerking. Wel geeft het op een zeer expliciete en plechtige wijze uitdrukking aan de wil tot samenwerking en biedt het een kader voor een meer rechtstreekse samenwerking tussen regeringen en administraties via een geregeld overleg en via de uitwerking van samenwerkingsprogramma's.

Ten overvloede herhaalt de minister-president ook nog eens dat het Vlaams beleid ten aanzien van Centraal- en Oost-Europa gebaseerd is op de vaste overtuiging dat deze landen historisch tot Europa behoren, en vroeg of laat ook institutioneel ten volle deel zullen uitmaken van Europa. Vandaar ook de wil van Vlaanderen om deze landen waar mogelijk bij te staan in de politieke, economische en sociale hervormingsprocessen die noodzakelijk zijn om hun toetreding tot Europa en zijn instellingen mogelijk te maken.

I.2. Waarom specifiek een samenwerkingsakkoord met Roemenië ?

Wat voor Centraal- en Oost-Europa in het algemeen geldt, geldt vanzelfsprekend ook voor Roemenië. Het land is expliciet kandidaat voor toetreding tot de NAVO en de Europese Unie. Bijgevolg hebben Europa en Vlaanderen er alle belang bij dat Roemenië kan uitgroeien tot een politieke en economisch welvarende democratie.

Roemenië is trouwens ook een groot land, en dit zowel qua oppervlakte als qua bevolking. Op die domeinen is het na Polen het tweede land in Centraal-Europa. Het heeft aanzienlijke mogelijkheden op zowel industrieel als agrarisch vlak. Daarenboven is ook zijn ligging bijzonder interessant. Het land ligt immers niet, zoals men kijkend vanuit West-Europa wel eens pleegt te denken, perifeer, maar vormt integendeel een kruispunt tussen Oost en West, vlakbij grote landen als Rusland, Oekraïne en Turkije.

Een ander interessant element, dat zeker een rol speelt in de internationale politiek, is dat de vriendschapsbanden en de betrekkingen tussen Roemenië en België/Vlaanderen al zeer oud zijn. In het begin van deze eeuw was België zelfs de belangrijkste handelspartner van Roemenië, en ook tussen de twee wereldoorlogen waren de contacten veelvuldig.

Onder het communisme, en vooral tijdens de jaren van totale ontsporing van het Ceauscescu-bewind gingen de betrekkingen echter naar een dieptepunt.

Nochtans bestond er in Vlaanderen enorm veel sympathie voor de Roemeense bevolking. Deze sympathie leidde in 1989, het laatste jaar onder Ceauscescu, tot de actie Adoptie Dorpen Roemenië en de oprichting van ongeveer 170 comités in Vlaamse steden en gemeenten. Veel van deze jumelages zijn tot op de dag van vandaag actief gebleven. Redenen genoeg dus om met Roemenië samen te werken.

Een degelijke officiële samenwerking is echter maar mogelijk als een aantal basisvoorwaarden op het vlak van politieke, economische en maatschappelijke hervormingen gerealiseerd zijn.

Tot voor kort waren deze noodzakelijke voorwaarden echter niet aanwezig. De omverwerping van het regime-Ceauscescu in december 1989 bracht niet de verhoopte ommekeer. De vroegere partijkaders keerden gewoon terug binnen een partij die

enkel van naam was veranderd. De nieuwe machthebbers waren grotendeels dezelfde als de vroegere. De hervormingen die aanvankelijk toch werden gestart, werden al snel weer afgeremd, zodat het land aan de vooravond van de parlementsverkiezingen van 3 november 1996 en de presidentsverkiezingen van 17 november 1996 nog steeds in een toestand verkeerde die even slecht was als in 1989. Roemenië slaagde er absoluut niet in om aansluiting te krijgen bij de meer succesvolle landen uit de regio zoals Polen, Hongarije en Tsjechië.

Toen de Roemeense regering vanaf 1995 de wens uitdrukte om een ruim samenwerkingsakkoord met Vlaanderen te sluiten, heeft de minister-president derhalve gemeend daarop voorzichtig te moeten reageren. Een delegatie van verschillende Vlaamse administraties en van Export Vlaanderen werd dienovereenkomstig ter plaatse gestuurd. Deze delegatie was gematigd positief in haar evaluatie. Dit in de zin dat Roemenië veel kansen biedt tot samenwerking, op voorwaarde evenwel dat ernstig werk werd gemaakt van de noodzakelijke hervormingen. Een mening die gedeeld werd door de vertegenwoordigers van multilaterale instellingen in Roemenië (EBRD / Wereldbank / Phare), en in feite ook door veel Roemenen zelf, die op dat ogenblik (juni 1996) reeds in een pre-electorale situatie verkeerden¹.

De lang verwachte ommekeer kwam er eind 1996. Op 3 november kwam een alliantie van Democratisch Front en Sociaal-Democraten als overwinnaar uit de bus, terwijl op 17 november de kandidaat van het Democratisch Front, Emil Constantinescu, eerder onverwacht de presidentsverkiezingen won. De verwachtingen waren dan ook hoog gespannen.

Op 17 februari 1997 pakte de regering van eerste minister Ciorbea uit met een ambitieus hervormingsprogramma bestaande uit enerzijds stabiliserende maatregelen van macro-economische aard en anderzijds een radicale liberalisering en hervorming van de economische structuren. Hoewel het niet bij woorden bleef, en de regering dadelijk aan de uitvoering van haar programma begon, heeft ze dit alles zeker niet naar verwachting kunnen realiseren.

¹ In juni 1996 waren er ook reeds lokale verkiezingen waarbij de PDSR (de partij van de oud-communisten) haar meerderheid in de meeste grote steden, w.o. Boekarest, kwijtspeelde aan de CDR (Roemeense Democratische Conventie) die koepelorganisatie was voor partijen en verenigingen van zeer uiteenlopend pluimage. Een van de oorzaken van de achteruitgang van de PDSR is ongetwijfeld gelegen in de massale prijsverhogingen voor basisbenodigdheden, energie en brandstof die werden geïntroduceerd in juni en juli 1996.

Een ander zeer positief element is de opname van de partij van de Hongaarse minderheid (UDMR) in de regering. De aanwezigheid van belangrijke minderheden in Roemenië - maar ook in andere landen in de regio - vormt een belangrijk probleem zowel intern, als in de onderlinge relatie tussen deze landen. Internationaal (zo o.a. door de Europese Unie en de Raad van Europa) wordt dan ook sterk geijverd voor een oplossing van deze problemen teneinde politieke stabiliteit, duurzame vrede en respect voor de mensenrechten te realiseren als voorwaarden tot Europese eenwording.

De nieuwe regering en haar hervormingsplannen werden zowel nationaal als internationaal zeer gunstig onthaald, ook al beseften men ook in Roemenië zelf dat de hervormingen zware offers zouden vergen van de bevolking.

In dit sterk verbeterde klimaat besloot de Vlaamse regering, na een persoonlijk verzoek van president Constantinescu die op bezoek kwam in februari 1997, om onderhandelingen over een breed samenwerkingsakkoord aan te vatten.

Dit leidde op 12 juni 1997, tijdens het officieel bezoek van de minister-president aan Roemenië, tot de ondertekening van het vandaag voorliggende akkoord.

1.3. Roemenië vandaag

Na de verkiezingen van november 1996 waren de verwachtingen, zoals gezegd, zeer hoog, wellicht té hoog gespannen. In zakenmiddens in Roemenië zelf, maar nog meer in het buitenland heerste zelfs een soort euforie in verband met de economische hervormingen.

Op politiek vlak maakte Roemenië zich op voor de normalisatie van de betrekkingen met zijn buurlanden en voor zijn - te lande sterk verhoopte - toetreding tot de Europese Unie en de NAVO.

Internationale politieke middens stelden hoge verwachtingen in snelle economische hervormingen. De Roemeense bevolking putte uit dit alles sterke hoop op verandering en verbetering, maar toonde zich tegelijk bereid een groot geduld aan de dag te leggen.

Anderhalf jaar later is de euforie wat weggeëbd. In bepaalde middens heeft ze zelfs plaats gemaakt voor een volstrekt pessimisme. Dit laatste is echter zeer sterk overdreven, net zoals de euforie begin

1997 misschien begrijpelijk, maar daarom niet realistisch was.

De grondtoon van politieke en economische ontwikkelingen in Roemenië, zoals deze ook beoordeeld wordt door de Europese Unie in het kader van het toetredingspartnerschap, blijft evenwel globaal positief. Al is er wel reden tot bezorgdheid, en al vertoont het Roemeense systeem nog een aantal zwakke punten.

Zwakke punten zijn in de eerste plaats de vertraging in de economische hervormingen, in het bijzonder de privatiseringen. Tot nog toe zijn vooral kleinere ondernemingen geprivatiseerd, het grote werk moet eigenlijk nog afgemaakt worden.

Het belangrijkste risico bij een stagnatie van de economische hervormingen is het uitblijven van zichtbare en voelbare resultaten voor de bevolking, vermits de reële lonen en de koopkracht het voorbije jaar achteruit gingen. Voeg daarbij nog de teleurstelling na de negatieve beslissingen in verband met lidmaatschap van de NAVO en de Europese Unie, en de kans wordt groter dat het geduld van de Roemeense bevolking op raakt.

Een reden tot bezorgdheid vormen ook de interne tegenstellingen in de regering, waarin de twee grote partners, de Democratische Conventie en de Sociaal Democratische Unie op zich ook al coalities zijn van meerdere partijen. Dit heeft geleid tot het ontslag van enkele ministers, waaronder de minister van buitenlandse zaken, en later tot een volledige herschikking van de regering, met inbegrip van een vervanging van eerste minister Ciorbea door Radu Vasile.

Positief hierbij is wel dat de grotendeels vernieuwde regering het begin '97 gestarte beleid zal verder zetten, en dit op een versterkte en versnelde wijze. Roemenië zal versneld inspanningen leveren om te voldoen aan de politieke en economische criteria bepaald in het toetredingspartnerschap met de Europese Unie.

Op politiek vlak is de bescherming van de Hongaarse minderheid zeker exemplarisch en voor Roemenië zelfs ronduit historisch te noemen. Verdere prioriteiten zijn de hervormingen van de kindbescherming, de integratie van de Roma (zigeuners) en de versterking van de individuele vrijheden. Op economisch vlak moet zoals gezegd de hervormingsagenda in overeenstemming met de aanbevelingen van de internationale financiële instellingen absolute prioriteit krijgen.

Positief is zeker de oprichting van een Roemeens Nationaal Programma voor de overname van het acquis van de Unie. In bepaalde gebieden, zoals de milieuwetgeving, de ambtenarenwet, de wetgeving inzake overheidssteun en mededinging, zal het aanpassingsproces moeten versneld worden.

Inzake regionale samenwerking heeft Roemenië merkwaardige resultaten geboekt, inzonderheid met Hongarije en Oekraïne. Roemenië heeft daarbij resoluut gekozen voor stabiliteit en vriendschap, boven eindeloze betwistingen in verband met aanspraken op grenscorrecties allerlei. Verwacht wordt dat Roemenië nog dit jaar bilaterale verdragen zal sluiten met Moldavië en Rusland.

Vlaanderen kan bij dit alles een ondersteunende rol spelen en zijn samenwerking oriënteren in functie van de Roemeense en Europese prioriteiten. In het bijzonder kan hierbij gedacht worden aan domeinen zoals de economische ontwikkeling via KMO's, de milieuwetgeving en de milieusanering, de kinder- en jeugdbescherming. Sectoren waaromtrent in Vlaanderen een grote expertise werd opgebouwd.

Vlaanderen kan en zal ook een ondersteunende rol spelen - onder meer via de Vereniging van Regio's van Europa - in de Euregionale samenwerking tussen Roemeense regio's en aangrenzende regio's in Hongarije, Moldavië en Oekraïne, waarvoor ginds bijzonder grote belangstelling bestaat.

1.4. Stand van zaken m.b.t. de samenwerking Vlaanderen-Roemenië

De minister-president wijst de commissieleden erop dat het ter bespreking voorliggende verdrag een nieuwe fase van de betrekkingen met Roemenië inluidt. Het is dus zeker geen beginpunt.

Tot nog toe waren de instrumenten voor samenwerking met Roemenië, de volgende :

A. Programma voor Centraal- en Oost-Europa

Het belangrijkste instrument is ongetwijfeld het programma voor Centraal- en Oost-Europa. Binnen dit programma is de evolutie van Roemenië opmerkelijk.

Van 1992 tot 1995 werden 18 projecten in Roemenië goedgekeurd. Samen goed voor 113,4 miljoen frank subsidies, of 8% van het totale budget.

Roemenië kwam daarmee op de vierde plaats, na Hongarije, Polen en Tsjechië.

Vanaf 13 maart 1996 werd Roemenië een prioritair land binnen het Programma voor Centraal- en Oost-Europa. In dat jaar werden 9 Roemeense projecten goedgekeurd, samen goed voor 50,7 miljoen frank subsidies of 17% van het totaal. Roemenië steeg daardoor naar de tweede plaats, na Hongarije.

In 1997 kregen 18 Roemeense projecten samen 86,7 miljoen frank subsidies toegewezen. Goed voor 29% van het totaal. Roemenië werd daarmee het meest begunstigde land van het programma.

Deze verschuivingen van middelen tussen de verschillende partnerlanden van Vlaanderen in Centraal- en Oost-Europa, resulteert uit een bewuste optie om een land dat een zekere mate van succes heeft bereikt in zijn ontwikkeling wat meer los te laten, teneinde de daardoor beschikbaar komende middelen te heralloceren naar landen toe die minder ver staan.

Voor 1998 staan momenteel reeds een zevental projecten op stapel, die gunstig werden geadviseerd door de bevoegde administraties en die nu de vereiste begrotingsprocedure doorlopen.

Inhoudelijk hebben de meeste van deze projecten betrekking op de sociale sector (gezondheidszorg, gehandicapten, kinder- en jeugdbescherming), omdat daar de onmiddellijke noden duidelijk het grootst zijn. Dit laatste betekent echter geenszins dat deze projecten tegelijk niet ook gericht zijn op structurele veranderingen. Dienaangaande kunnen bijvoorbeeld vermeld worden : de uitbouw van een opleiding psychiatrische verpleegkundige (totaal verboden onder Ceausescu) en het Flandria-project (een vormingsprogramma tot ondersteuning van nieuwe nationale structuren voor de bescherming van het kind, waaraan wordt meegewerkt door onze eigen openbare instelling Kind en Gezin).

Na de sociale en de medische sector zijn de landbouwprojecten het sterkst in aantal.

Andere projecten tenslotte, hebben betrekking op de ontwikkeling en vorming van KMO's, de democratisering en de aandacht voor minderheden, de hervorming van administratie, gerecht en kredietinstellingen, het onderwijs, de regionale ontwikkeling en, zeer recent, leefmilieu.

B. Cultureel akkoord België - Roemenië

Daarnaast is er ook nog het oude culturele akkoord, dat nog tussen België en Roemenië werd afgesloten, en waarvoor eind vorig jaar nog een werkprogramma werd opgesteld voor de lopende periode 1998-1999. Dit in afwachting van de inwerkingtreding van onderhavig verdrag, en de eerste bijeenkomst van de gemengde commissie opgericht bij artikel 10 van het verdrag. Dit programma voorziet in uitwisselingen van manifestaties en deskundigen op het vlak van onderwijs, kunst, sociaal-cultureel werk, sport en momumenten en landschappen.

C. Akkoord op het gebied van wetenschap en technologie

Roemenië is ook een prioritair land inzake wetenschappelijke en technologische samenwerking. Sinds 27 november 1996 bestaat er wat deze sector betreft, een akkoord tussen de Vlaamse administratie voor Wetenschap en Innovatie en het Roemeens ministerie voor Onderzoek en Technologie.

D. Export Vlaanderen

Op het vlak van de commerciële betrekkingen moeten de acties van Export Vlaanderen zeker vermeld worden. Zoals gezegd zijn de commerciële relaties nog te bescheiden. De overheid kan hier echter alleen ondersteunend en faciliterend werken. Recente initiatieven waren een informatiestand op een vakbeurs in Boekarest in oktober 1997 en een seminarie over Roemenië in februari 1998. Binnenkort komt er ook een vertegenwoordiger van Export Vlaanderen, meer bepaald een handelssecretaris, in Boekarest.

E. Adoptie Dorpen Roemenië

Tenslotte mogen in dit verband de acties van Adoptiedorpen Roemenië (hierna ADR) niet onvermeld blijven. Deze acties hebben er in zeer grote mate toe bijgedragen dat Vlaanderen een gezicht heeft in Roemenië. De inzet van vrijwilligers en van Vlaamse steden en gemeenten was en is hier bijzonder groot. De inbreng van de Vlaamse overheid blijft beperkt tot een financiële ondersteuning van het nationaal secretariaat in Asse, en tot occasionele logistieke ondersteuning wanneer dit gevraagd wordt. In enkele gevallen zijn de initiatieven van ADR uitgegroeid tot zeer omvangrijke projecten die gesteund worden via het Programma Centraal- en Oost-Europa.

I.5 Toegevoegde waarde van het verdrag

In het licht van het bovenstaande kan de vraag gesteld worden wat het voorliggende verdrag hier nog aan toevoegt ?

De acties en projecten die tot nu toe werden uitgewerkt, moeten vanzelfsprekend verder lopen. Het verdrag creëert daarnaast een kader waarin de beide regeringen en hun administraties geregeld overleg zullen plegen en samenwerkingsprogramma's uitwerken. De betrokkenheid van de overheid, en in het bijzonder de Roemeense overheid, wordt met andere woorden groter. Dit zal toelaten nog meer dan nu het geval is projecten op te zetten die beantwoorden aan de prioriteiten van de hervormingen in Roemenië, zoals deze onder meer door de Europese Unie naar voor worden geschoven.

Er kan hierbij bijvoorbeeld gedacht worden aan de ontwikkeling van de KMO-sector die van vitaal belang is voor de economische ontwikkeling en de tewerkstelling in Roemenië, maar waaromtrent men zo goed als geen ervaring heeft.

Bij het afsluiten van zijn betoog drukt de minister-president nogmaals de hoop uit dat het Vlaams Parlement het voorliggende verdrag met een overtuigende meerderheid zou goedkeuren.

II. ALGEMENE BESPREKING

II.1 Algemene appreciatie voor het verdrag

De heer Herman Suykerbuyk constateert dat het nu voorliggende samenwerkingsakkoord ten volle kadert in het Vlaams beleid ten aanzien van Centraal- en Oost-Europa, en ook naadloos aansluit bij de hele reeks van verdragen die reeds met Centraal- en Oost-Europese landen werden afgesloten. Daarenboven valt ook de inhoud van het samenwerkingsakkoord bijzonder positief uit. Op basis van al deze overwegingen verklaart hij dan ook dat de CVP-fractie dit akkoord ten volle zal steunen.

Namens de SP-fractie verklaart de heer Patrick Hostekint eveneens bijzonder verheugd te zijn over het voorliggende akkoord. Dit verdrag vormt immers zowat de consecratie van de sterk verbeterde betrekkingen tussen Vlaanderen en Roemenië sinds de democratische verkiezingen van 1996, die een duidelijke nederlaag hebben opgeleverd voor de oud-communisten. Tevens verklaart hij verheugd te zijn over het feit dat het hier om een zeer

breed samenwerkingsakkoord gaat. Aangezien het alle domeinen omvat waarvoor Vlaanderen bevoegd is, biedt het voor de toekomst heel wat perspectieven om tot een zeer uitgebreide samenwerking te komen. Het moge overigens ook duidelijk zijn dat er in Roemenië - mede ten gevolge van de humanitaire, culturele en historische banden - hoge verwachtingen leven ten aanzien van België en Vlaanderen

Bij monde van de heer Karim Van Overmeire laat ook de Vlaams Blok-fractie weten dat zij ten volle achter dit samenwerkingsakkoord staat. De combinatie van een zeer ruim samenwerkingsakkoord met het bestaan van grote noden op allerlei domeinen in Roemenië, brengt immers met zich dat Vlaanderen daar heel wat nuttig werk zal kunnen leveren. En daarenboven is het onderhouden van goede relaties met Roemenië ook in het belang van Vlaanderen zelf.

Mevrouw Gerda Raskin juicht namens de Volksunie-fractie toe dat we hier een zeer breed akkoord hebben met een land waarmee vele Vlamingen sterke persoonlijke banden hebben, maar drukt anderzijds ook haar ongerustheid uit over het feit dat er momenteel nog zeer weinig geweten is over hoe men alle in het verdrag vervatte potentialiteiten ook daadwerkelijk in de praktijk zal brengen.

Zij wordt hierin bijgetreden door de heer Jef Sleetx, die erop hamert dat de concretisering van het samenwerkingsakkoord degelijk denkwerk en het maken van afwegingen allerhande zal veronderstellen.

De heer Stefaan Platteau verklaart dat ook de VLD-fractie het verdrag zal goedkeuren. De mensonterende toestanden die al snel na de val van Ceausescu aan het licht kwamen (cf. de weeshuizen met totaal onderkomen kinderen) hebben voor het Westen immers de morele verplichting geschapen om op een structurele manier de helpende hand te reiken aan de Roemeense bevolking.

De heren Jef Sleetx en Stefaan Platteau spreken daarenboven hun appreciatie uit voor het feit dat de Vlaamse regering dit verdrag zo snel na zijn ondertekening al aan het Vlaams Parlement voorlegt. Uit deze snelle voorlegging leiden zij immers af dat de Vlaamse regering hoge waarde hecht aan een spoedige implementatie van het akkoord.

De minister-president beaamt dat het hier om een - per definitie zeer ruim - kaderverdrag gaat, dat dan ook in concreto zal moeten waargemaakt worden.

Aangezien Vlaanderen echter al heel veel ervaring heeft met Roemenië, en ook in andere Centraal- en Oost-Europese landen al heel wat ervaring heeft opgebouwd, heeft hij er het volste vertrouwen in dat deze invulling snel, efficiënt en effectief zal kunnen gebeuren.

De voorwaarden om op een duurzame en zo concreet mogelijke manier in te spelen op de in Roemenië bestaande behoeften zijn dus aanwezig. Uitgangspunt van het Vlaams optreden moet hierbij steeds de gerichtheid op duurzame doorwerking zijn. Men moet vooral werken naar mensen toe, en proberen die blijvend te beïnvloeden. Deze techniek is elder immers reeds succesvol toegepast geweest, en levert op termijn veel meer resultaten op dat de - ongetwijfeld goedbedoelde en qua resultaat onmiddellijk zichtbare - kleine en korte praktische projecten. Werken op termijn en met enige envergyre veronderstelt daarentegen investeren in mensen, en investeren in blijvende politieke samenwerking.

Overigens verklaart ook de minister-president, bij wege van afsluiting, destijds bijzonder geschokt te zijn geweest toen de mensonterende toestanden waarin wezen en psychiatrische patiënten in Roemenië moesten leven, aan het licht kwamen. Ook bij hem heeft toen de gedachte postgevat dat het Westen hier de morele plicht had om mee te helpen een einde te maken aan dergelijke toestanden.

II.2. Terminologie "verdrag"

De heer Herman Suykerbuyk onthoudt uit het advies van de Raad van State dat deze instantie erop aandrong om de term "samenwerkingsakkoord" te hanteren. Van de minister-president had hij dan ook graag vernomen of hieruit moet afgeleid worden dat het hier *sensu stricto* eigenlijk niet om een echt "verdrag" gaat.

De minister-president weerlegt zulks met klem. Hij wijst er in het bijzonder op dat in het advies van de Raad van State specifiek gesteld wordt dat dit "verdrag" onder de naam van een samenwerkingsakkoord dient te gaan. Naar internationaal publiekrecht is de benaming van een document totaal irrelevant. Determinerend om te bepalen of het al of niet om een verdrag gaat zijn de inhoud ervan, de gevolgde formaliteiten bij de totstandkoming ervan, en de finale procedure tot goedkeuring

ervan². En op grond van die criteria kan van dit samenwerkingsakkoord dan ook gezegd worden dat het de volkomen juridische waarde van een verdrag heeft.

II.3 Gepercipieerde wenselijkheid van het betrekken van het parlement in de fase van de verdragsonderhandeling

De heer Herman Suykerbuyk wenst van de gelegenheid van deze verdragsbespreking gebruik te maken om een, reeds vroeger en reeds vaker, naar voor gebrachte verzuchting van de parlementsleden opnieuw te berde te brengen. Zijns inziens zou het toch mogelijk moeten zijn om het verdragsproject nog tijdens de onderhandelingsfase aan het parlement voor te leggen. Zoniet is het parlement gedoemd om steeds achter (voldongen) feiten aan te hollen. Een modern buitenlands beleid vereist dat het parlement minstens een tussentijdse bespreking zou moeten kunnen hebben over verdragen die de uitvoerende macht aan het onderhandelen is. Op die manier zouden bepaalde in het parlement naar voor gebrachte overwegingen mogelijks nog kunnen worden meegenomen in de onderhandelingen, en misschien zelfs geïncorporeerd worden in de finale verdragstekst.

Met betrekking tot de inderdaad vanuit de commissie reeds meermaals geuite vraag om tussentijds geïnformeerd te worden inzake op stapel staande verdragen, engageert de minister-president zich ertoe om op een van de eerstkomende commissiebijeenkomsten een stand van zaken te geven met betrekking tot de in voorbereiding zijnde overeenkomst met Slovenië.

² E.R.C. VAN BOGAERT, *Volkenrecht*, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1991, 494-495 ; M. COGEN, *Handboek Internationaal Recht*, Gent, Mys & Breesch, 1996, 278-279, nr. 461 ; P.H. KOIJMANS, *Internationaal publiekrecht in vogelvlucht*, Groningen, Wolters-Noordhoff, 1996, 91-92.

II.4 Taal van de voor te leggen verdragstekst

De heer Paul Van Grembergen leert uit het advies van de Raad van State dat deze het wenselijk acht om ook de Franse tekst van de overeenkomst aan het Vlaams Parlement voor te leggen. Dit met name omdat in fine van de goed te keuren overeenkomst vermeld staat dat, ofschoon de Nederlandse, Franse en Roemeense tekst ervan gelijklijk rechtsgeldig zijn, ingeval van betwisting de Franse tekst als "basis voor de overeenkomst" dient. Uit de verdragen die voorheen aan het Vlaams Parlement ter goedkeuring werden voorgelegd heeft de heer Paul Van Grembergen geconstateerd dat men meestal met twee talen kon volstaan, te weten de talen van de respectievelijke verdragspartners. Nu komt daar een derde taal bij, die niet eigen is aan de ene, noch aan de andere verdragsluitende partij. Hoe dient dit gesitueerd te worden in het kader van het internationaal publiekrecht, en dan meer bepaald in het kader van het verdragenrecht, en meer in het bijzonder in het kader van eventuele geschillen aangaande de verdragsuitvoering?

De minister-president antwoordt hierop dat er, zeker bij bilaterale verdragen, niet altijd gebruik wordt gemaakt van een derde taal. In de meeste gevallen kan men volstaan met de talen van de twee verdragspartners. De praktijk is echter ook niet uniform. Soms wordt het immers wel degelijk opportuun geacht om ook nog met een derde hulptekst te werken, die gesteld is een taal die voor de beide verdragspartijen begrijpelijk is. Voor Roemenië werd dienovereenkomstig gebruik gemaakt van een Franse tekst, terwijl bij de verdragen met de Baltische staten de hulptekst in het Engels gesteld was. Ingeval er zich dan later een betwisting voordoet zal die "hulptekst" determinerend zijn, omdat daarin de tekstuele binding tussen de twee verdragspartners tot stand wordt gebracht. Deze techniek is vanzelfsprekend volkomen conform aan de regels van het internationaal publiekrecht. Waarbij ook gezegd zei dat Vlaanderen, als relatief nieuwe speler op het internationale veld, er een punt van maakt zich op de meest volstrekte manier te conformeren aan de vigerende regels van de internationale juridische samenleving.

II.5 "Vlaamse regering" vs. "le gouvernement de la Flandre"

De heer Paul Van Grembergen laat opmerken dat er zijns inziens meer dan een louter gradueel verschil bestaat tussen de term "Vlaamse regering"

(zoals gehanteerd in de Nederlandse verdragstekst) enerzijds, en de term "le gouvernement de la Flandre" (zoals gehanteerd in de Franse hulptekst) anderzijds. Qua gevoelsintensiteit komt de Franse term hem een heel stuk sterker over.

De minister-president wijst de heer Paul Van Grembergen erop dat voor Nederlandstalige teksten de term "Vlaamse regering" vereist is, aangezien het hier over een geijkte institutionele (d.w.z. een in de grondwet en de bijzondere wetten gehanteerde) term gaat. In het Nederlands kan er dus absoluut niet getornd worden aan de bedoelde bewoordingen. In vertalingen is daarentegen wat meer "extensiviteit" mogelijk en toegelaten. Iets waarvan de Vlaamse regering dan ook volgaarne gebruik maakt. Zo wordt nu stelselmatig de term "the state of Flanders" gehanteerd in de Engelstalige publicaties van de Vlaamse overheid. Hoewel het federale niveau het hier in eerste instantie soms wel wat moeilijk mee had, lijken de geesten ondertussen ook daar al wat meer gerijpt te zijn.

II.6 Affirmatie van het Nederlandstalig karakter van de meerderheid van de Belgische bevolking

De heer Karim Van Overmeire merkt op dat de minister-president zijn historische schets van de banden met Roemenië reeds laat aanvangen in het begin van de twintigste eeuw. Hierbij mag echter niet uit het oog verloren worden dat die goede betrekkingen tussen België en Roemenië bijzonder lang gedetermineerd en geïnspireerd werden door het feit dat het hier over twee landen gaat die zich in de cultureel-politieke periferie van Frankrijk situeerden, en voor een stuk nog situeren. Het komt de heer Karim Van Overmeire dan ook belangrijk voor dat dit samenwerkingsakkoord ook zou gehanteerd worden als een instrument om de mythe van België als "Latijns" land te helpen doorprikken.

De minister-president repliceert hierop dat Roemenië inderdaad - om verschillende historische en andere redenen - doorgaans geassocieerd werd, en deels nog wordt, aan de Franstalige culturele cultuursfeer. Hij kan de heer Van Overmeire er echter van verzekeren dat men in Roemenië ondertussen terdege weet dat België een tweetalig land is met twee gemeenschappen. Tevens is men er bekend met het feit dat de Nederlandstaligen de meerderheid uitmaken in het land. De minister-president verwijst in dit verband ook naar Québec, dat eveneens tot de Franse cultuursfeer behoort, maar dat

ook met Vlaanderen uitstekende en diepgaande contacten onderhoudt.

II.7 Enige materiële opmerkingen inzake de memorie van toelichting

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis laat opmerken dat er toch wel een aantal storende onzorgvuldigheden in de memorie van toelichting bij het goedkeuringsdecreet zijn geslopen.

Zo wordt, voor wat betreft de meest recente parlements- en presidentsverkiezingen de ene keer gewag gemaakt van 1996, terwijl men het elders heeft over 1997.

De minister-president repliceert hierop dat het wel degelijk over 1996 gaat. Dat was het jaar van de echte ommekeer, en meteen ook het kantelmoment voor wat de betrekkingen tussen Vlaanderen en Roemenië betreft.

Een tweede opmerking die mevrouw Cecile Verwimp-Sillis wenst te formuleren heeft betrekking op de toelichting bij de artikels. In het laatste punt daarvan wordt immers gesteld dat de artikelen 10 tot en met 13 handelen over administratieve aangelegenheden. Waarbij mevrouw Cecile Verwimp-Sillis poignant opmerkt dat het verdrag zelf in totaal maar 12 artikels telt.

II.8 De "rotatie" binnen de Vlaamse samenwerking met landen van Centraal- en Oost-Europa

Hoewel de heer Herman Suykerbuyk, vanuit budgettair oogpunt, best begrip kan opbrengen voor het feit dat Vlaanderen de partnerlanden waar het geleidelijk aan beter begint te gaan minder prioritair gaat inschalen, wenst hij hier toch tot een zekere voorzichtigheid te manen. Zelfs wanneer het in sommige landen "beter" gaat, is de toestand er meestal immers nog verre van optimaal. Uit persoonlijke waarnemingen heeft hij onthouden dat zelfs in de beter ontwikkelde landen van Centraal- en Oost-Europa doorgaans nog van alles ontbreekt, waaronder ook een aantal zaken die ons hier als vitaal overkomen.

De minister-president repliceert hierop dat er inderdaad een evolutie is in de voor Vlaanderen

prioritaire landen binnen het kader van het programma voor Centraal- en Oost-Europa. De reden daarvoor spreekt voor zich. Door de beperktheid van de middelen en de omvang van de taak waarvoor Vlaanderen zich gesteld ziet, moeten er immers per definitie prioriteiten gesteld worden. Als men overal van alles probeert te doen, dan realiseert men uiteindelijk immers niets of minstens niet veel. Tachtig percent van de middelen uit het programma worden dan ook voorbehouden voor de prioritaire partnerlanden, terwijl de resterende twintig percent toelaat om een aantal andere projecten in andere landen te ondernemen. Roemenië viel dus ab initio onder die 20%-regel, tot het de status van prioritair land verwierf. Het verlies van de status van prioritair land (zoals bijvoorbeeld gebeurd is met Tsjechië) betekent omgekeerd niet dat Vlaanderen daar dan niets meer onderneemt qua projecten.

II.9 Betrekken van "de basis" bij de tenuitvoerlegging van het verdrag

Naar analogie van hetgeen hij reeds vurig heeft bepleit ter zake het Vlaams-Nederlands cultureel verdrag, te weten het betrekken van "de basis"/"het veld" bij de concrete invulling van het verdrag, meent de heer Herman Suykerbuyk dat zulks zich ook hier opdringt. In casu denkt hij dan aan de mensen die zich nu toch al bijna tien jaar onverdroten inzetten voor de actie Adoptie Dorpen Roemenië, en die een onschatbare ervaring hebben verworven over de toestand op het terrein, en dito inzicht in de structuren ter plaatse.

Hierop inpikkend laat de heer Jef Sleetx opmerken dat er momenteel reeds de facto samenwerking bestaat tussen de mensen van Adoptie Dorpen Roemenië en de overheid. Het gebeurt frequent dat zij voor sommige van hun projecten in Roemenië het kabinet van de minister-president aanspreken. Overigens zijn heel veel Vlamingen op de een of andere manier bezig met of minstens betrokken bij Roemenië. Er zijn immers niet alleen uitwisselingen tussen steden en gemeenten, maar ook tussen, bijvoorbeeld, scholen en ziekenhuizen. Het is derhalve maar normaal dat in de gemengde commissie ook mensen van ADR of van het coördinatie-orgaan zouden zetelen.

Ook mevrouw Cecile Verwimp-Sillis verklaart de mening te zijn toegedaan dat de coördinatie van ADR toch al een dermate hoge autoriteit en com-

petentie heeft verworven, dat het nagenoeg onbegrijpelijk zou zijn om deze niet op een permanente manier bij de verdragsuitvoering te betrekken. Ook volgens haar moet de coördinatie van ADR een vast zitje kunnen krijgen in de gemengde commissie bij het verdrag (artt. 10 en 11 van het verdrag). Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis herinnert de commissieleden er daarbij aan dat ADR eerst zeer specifiek gericht was tegen het project van Ceausescu om de meeste rurale dorpen van de kaart te vegen en hun bewoners ter hergroeperen in grote wooncentra. Al kort na het op gang komen van de actie van ADR, meer bepaald in 1989, greep in Roemenië de paleisrevolutie tegen Ceausescu plaats, en werd het voor de wereld duidelijk wat voor een wantoestanden er op allerlei vlakken bestonden. Daardoor verschoof het zwaartepunt van de actie naar het verstrekken van noodhulp overal te lande. Geleidelijk greep daarop een tweede evolutie plaats, waarbij de kleinschalige projecten van in den beginne meer en meer een structureel karakter aannamen. Waarbij overigens dient opgemerkt dat die Vlaamse projecten doorgaans met heel wat minder bombarie gepaard gingen dan de acties die vanuit Wallonië werden ondernomen, maar desalniettemin een stuk doeltreffender waren.

Dat die Vlaamse projecten ter plekke wel degelijk iets betekenen wordt overigens niet enkel erkend door de Roemeense bevolking, maar ook door de Roemeense autoriteiten die reeds meermaals hun appreciatie voor de Vlaamse hulp hebben uitgesproken. Ook in eigen land werd ADR trouwens al meermaals geloofd door zowel de federale als de Vlaamse regering.

Afsluitend wenst mevrouw Cecile Verwimp-Sillis ook nog hulde te brengen aan wijlen de heer Vital Robbe (overigens haar politieke voorganger in de gemeente Asse) die mee aan de basis lag van stichting van ADR in januari 1989.

Met betrekking tot de rol die ADR tot op heden speelt, wenst de minister-president op zijn beurt zijn grote waardering uit te spreken voor de geleverde inspanningen. De vraag om ADR dan ook maar meteen te betrekken bij de implementatie van het verdragsgebeuren acht de minister-president eveneens een zeer valabele suggestie te zijn. Een concreet engagement terzake kan echter op dit eigenste ogenblik nog niet worden aangegaan. Vooraleer er echt gestalte gegeven kan worden aan het samenwerkingsakkoord, moet het immers wel eerst goedgekeurd zijn door het Vlaams Parlement. Zodra dit gebeurd is kan er uitvoering gegeven worden aan het verdrag, en onder meer dus ook

aan het bepaalde inzake de oprichting van de gemengde commissie. Waarbij de minister-president zich nogmaals absoluut bereid verklaart te overwegen om ADR effectief een betrokkenheid te geven in die gemengde commissie. Hun nut in deze commissie staat, gezien hun ervaring en terreinkennis immers buiten kijf. Over de vorm en de manier waarop zulks allemaal zal kunnen gerealiseerd worden, kunnen op vandaag vanzelfsprekend nog geen concrete uitspraken gedaan worden. Maar dat er terzake wel degelijk mogelijkheden bestaan moge blijken uit het precedent van de geheel eigenstandige formule die reeds werd gehanteerd inzake de gemengde commissie bij het cultureel verdrag tussen Vlaanderen en Nederland.

Van de minister-president had mevrouw Cecile Verwimp-Sillis graag vernomen of het oorspronkelijk de bedoeling was om op basis van artikel 11 van het verdrag een uitsluitend, dan wel een overwegend administratieve invulling te geven aan de gemengde commissie ? En zo ja, dan had zij graag vernomen wie de minister-president in gedachten had voor die commissie.

De minister-president repliceert hierop dat de samenstelling van gemeente commissies inderdaad meestal een ambtelijke aangelegenheid is. Het gaat immers per definitie over afspraken tussen overheden. Omdat het specifiek een land van Centraal- en Oost-Europa betreft is het daarenboven dan ook nog eens verbonden aan het programma voor Centraal- en Oost-Europa, dat volgens eigen regels en met een eigen adviescomité werkt. Dit alles sluit vanzelfsprekend niet uit dat het bepaalde deuren kan openen naar privé-projecten toe, dan wel faciliterend kan optreden voor dergelijke projecten, maar dan enkel via een ambtelijke kern. Op zijn beurt sluit dit een aangepaste vorm van deelname door ADR ook helemaal niet uit.

Tevens laat de minister-president opmerken dat het van zijnentwege, in deze fase van de verdragsgoedkeuring, absoluut ongepast zou zijn om nu al concrete namen van ambtenaren te plakken op de Vlaamse zitjes in de gemengde commissie.

II.10 Belang van rechtstreekse menselijke contacten

De heer Jef Sleenckx wenst van de gelegenheid gebruik te maken om nogmaals zijn overtuiging uit te spreken dat internationale solidariteit pas echt efficiënt werkt als ze gepaard gaat met rechtstreekse contacten tussen mensen. In plaats van louter

steun aan abstracte projecten moet men pogen te komen tot een situatie waarin mensen andere mensen helpen. Van zodra men een gezicht kan plakken op een bepaald project wordt het engagement veel sterker en veel duurzamer. Vanuit de confrontatie met de toestand ter plekke in Roemenië zijn bijzonder mooie projecten gegroeid. Zo hebben niet minder dan 66 Roemeense weeshuizen een "peter" of "meter" in Vlaanderen. Ook is er heel wat samenwerking tussen ziekenhuizen van hier en Roemeense ziekenhuizen. Hetzelfde geldt overigens voor landbouwkundige en diergeneeskundige instituten en instellingen allerhande.

De minister-president drukt terzake zijn overtuiging uit dat het verstrekken van effectieve structurele hulp het meest optimaal kan gebeuren via samenwerking tussen de Vlaamse overheid en privé-actoren. Dit verdrag vormt - door het feit dat het een aantal extra mogelijkheden met zich brengt, en een aantal deuren opent - overigens ook een referentiekader voor diegenen die iets willen doen in Roemenië. Dit kader-karakter brengt trouwens ook met zich dat als bepaalde privé-actoren het zonder officiële steun kunnen rooien (iets wat voor sommige ADR-projecten effectief het geval is), de overheid zich dan ook niet per se moet willen opdringen.

II.11 Al een halve eeuw tegenspoed voor de Roemeense bevolking

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis verklaart het niet helemaal eens te zijn met de teneur van de memorie van toelichting, waaruit men zou kunnen afleiden dat de ellende pas echt begonnen is in 1965. Haars inziens zijn de problemen helemaal niet begonnen met het aan de macht komen van Ceausescu, maar dateren ze reeds van lang daarvoor³. Het grootste onheil was midden de jaren zestig al lang geschied door onder andere de collectivisaties en de gestage afname van de individuele vrijheid.

³ Omwille van nogal confuse interne politieke omstandigheden vocht Roemenië tijdens de Tweede Wereldoorlog mee aan de zijde van de As-mogendheden. Medio 1944 greep in Roemenië echter opnieuw een politieke omwenteling plaats, waardoor het de zijde van de geallieerden koos. Het land werd effectief bezet door het oprukkende Rode Leger, dat - gezien de nieuwe status van Roemenië als bondgenoot - niet onmiddellijk een volledig communistisch regime kon installeren. Tussen 1945 en 1947 palmde de communisten met Sovjetsteun, en ondanks protest van het Westen, op een heel methodische wijze het volledige staatsbestuur in. In 1948 legitimeerden zij

Hierop inpikkend laat de heer Karim Van Overmeire opmerken dat hier, in tegenstelling tot datgene wat het geval is voor de meeste landen waarmee Vlaanderen een verdrag afsluit, een analyse van het verleden toch wat ontbreekt. Van de heer Jef Sleeckx had hij graag vernomen hoe deze, met betrekking tot Roemenië, de geschiedenis van de 45 jaar sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog inschat? Meer bepaald wenst hij van hem te vernemen of het over de loop van al die jaren gevoerde beleid ten gronde juist of fout was? Nog anders gesteld, peilt zijn vraag naar de precieze oorzaken van de huidige miserabele toestand waarin Roemenië zich bevindt.

hun sluipende staatsgreep via verkiezingen die een meerderheid van 90% opleverden voor het "Democratisch Volksfront" (dat bij latere gelegenheden de klassieke 99% van de stemmen haalde). De voornaamste industrieën werden in juni 1948 genationaliseerd, terwijl reeds in maart 1945 een eerste landbouwhervorming werd doorgevoerd, waarbij het bezit van grond tot maximaal 50 ha. werd beperkt. Vanaf 1949 werd een begin gemaakt met de volledig collectivisatie van de grond. In 1951 ging het eerste vijfjarenplan van start. Een groot deel van de economie was ondertussen overigens in handen van de Sovjet-Unie gekomen via gemene maatschappijen (zogen. "Sovroms"). In 1952 vielen vele van de toenmalige Roemeense communistische leiders ten prooi aan een golf van Stalinistische zuiveringen, en werd Gheorghiu-Dej (waarvan Ceausescu - als voormalig celgenoot - een protégé was) de onbetwistbare heerser. Vanaf 1953 volgde deze een iets mildere politiek waarbij in 1954 o.a. de Sovroms werden afgeschaft, en de volledige collectivisering in de tijd werd gespreid tot 1962. Een zekere economische opgang tekende zich toen af, maar binnenlands bleef een harde repressie de regel. Het was overigens ook Gheorghiu-Dej (en dus niet Ceausescu) die een begin maakte met een meer zelfstandig buitenlands beleid. Na de dood van Gheorghiu-Dej in 1965 nam Ceausescu niet alleen het bewind van zijn voorganger over, maar zette ook diens politieke lijn verder door.

De heer Jef Sleenckx antwoordt hierop dat Ceausescu in zijn vroege periode ongetwijfeld ook dingen heeft gedaan en gerealiseerd waar de bevolking echt beter van werd. Als voorbeelden daarvan kunnen gelden : gratis onderwijs, gratis gezondheidszorg, en gratis wonen. Naar aanleiding van een bezoek aan Noord-Korea en zijn toenmalige leider Kim Il-Sung⁴ vatte hij, overigens mee onder invloed van zijn vrouw Elena, echter een aantal nefaste en zelfs ronduit krankzinnige ideeën op. Vanaf toen is het Roemeense systeem verworden tot een totale dictatuur waarin iedereen uiteindelijk iedereen in de gaten hield. Dit alles had finaal geen het minste uitstaans meer met socialisme, maar was je reinste totalitarisme.

De heer Karim Van Overmeire repliceert hierop dat hij het absoluut niet eens is met de visie als zou het socialistisch systeem in se goed geweest zijn, maar louter ontspoord zijn ten gevolge van enige persoonlijke aberraties van Ceausescu. Ten bewijze daarvoor haalt hij aan dat het socialistisch experiment in geen enkel Oost- of Centraal-Europees land een succes is geweest, en dit onafgezien van de persoonlijkheid van de leiders in kwestie. De situatie die men op vandaag kent is dus niet alleen het gevolg van de groothedswaanzin van Ceausescu, maar resulteert in essentie uit het wanbeleid dat men sinds 1945 heeft gevolgd. In dat jaar waren Griekenland en Roemenië er bijvoorbeeld ongeveer gelijk aan toe. Maar de implementatie van een totaal verschillende beleid vanaf de na-oorlogse periode heeft ertoe geleid dat anno 1998 die landen verschillen als dag en nacht.

⁴ Communistisch absoluut leider van Noord-Korea van 1948 tot zijn dood in 1994. Van 1948 tot 1972 eerst als premier en vanaf 1949 ook als partijleider van de Koreaans communistische partij, en vanaf 1972 als president en staatshoofd van Noord-Korea. Na het einde van de (door hem in 1950 begonnen) Korea-oorlog in 1953 maakte hij komaf zowel met de laatste interne oppositie, als met zijn directe rivalen. Als absolute heerser van Noord-Korea introduceerde hij de "juche"-filosofie, waarvan de kern wordt uitgemaakt door de idee van absolute nationale zelfredzaamheid. Noord-Korea isoleerde zich op die manier zeer doelbewust en in zeer hoge mate van andere landen, en wenste vrijwel uitsluitend op eigen kunnen te vertrouwen voor de uitbouw van zijn economie. Tegelijk voerde Kim Il-Sung een bijzonder doordringende personencultus rond zijn figuur. Door respectievelijk de totale isolatie van de buitenwereld, en een zeer effectief propagandasysteem, gekoppeld aan een onderdrukkend staatsapparaat, slaagde hij erin om gedurende 46 jaar onbetwist te heersen over Noord-Korea. Vanaf 1980 begaf hij allerhande functies in de partij en het leger aan zijn zoon Kim Jong Il, die hierdoor werd aangeduid als zijn officiële opvolger. Na de dood van Kim Il-Sung verliep de opvolging trouwens ook effectief volgens plan.

De heer Stefaan Platteau acht dit genre van historische discussies over de merites of de tekorten van personen dan wel systemen ietwat irrelevant te zijn. Wat telt is de vaststelling dat enerzijds de Roemeense bevolking hoedanook zwaar geleden heeft, en van bijzonder ver terugkomt, en anderzijds dat vrijwel nergens in het voormalige Oostblok (behalve dan inderdaad in Noord-Korea) een dergelijke bizarre vorm van communisme annex totale politiestaat bestond.

Op zijn beurt wijst de minister-president de commissieleden erop dat, welke ook de benadering van het recente verleden van Roemenië zij, eenieder het eens is over de absolute noodzaak om tot een duurzame en zo concreet mogelijke samenwerking te komen teneinde Roemenië en zijn bevolking de kans te geven erop vooruit te gaan.

Daarenboven wijst de minister-president erop dat een andere historische beschouwing die niet van enig belang ontspeend is, in deze discussie tot nog toe onvermeld is gebleven. In zijn eerste periode werd Ceausescu, omwille van zijn zeer onafhankelijke opstelling tegenover Moskou, in het Westen bijzonder hoog aangeslagen, en dienovereenkomstig ook zeer coulant behandeld. Geschiedenis is dus in elk geval steeds een complex iets, waarbij het niet opgaat om sommige zaken los te wrikken uit het grotere geheel waar ze deel van uitmaken.

II.12 De huidige toestand in Roemenië

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis drukt haar grote bezorgdheid uit over het feit dat de sociaal-economische situatie eind 1996 nauwelijks beter was dan eind 1989. Hoewel het geen twijfel lijdt dat er al veel meer individuele vrijheid bestaat, staan op economisch gebied de zwaarste offers blijkbaar nog voor de deur. En zoals de hervormingen in andere Oost- en Centraal-Europese landen hebben aangetoond zullen het vooral de zwakkeren zijn die het hardst getroffen zullen worden. Er wacht de nieuwe premier dan ook zeker geen gemakkelijke opdracht. Dit temeer daar de man in de straat de zaken ook helemaal niet ziet veranderen, of toch zeker niet in positieve zin. Dat er bij de bevolking een groot ongeduld heerst ten gevolge van het totaal ontbreken van tastbare resultaten is dan ook begrijpelijk. Maar het maakt er de zaken politiek zeker niet gemakkelijker op.

De heer Patrick Hostekint deelt ten gronde de bekommernissen van mevrouw Cecile Verwimp-Sillis. Hoewel Roemenië nu inderdaad een demo-

cratisch land is geworden, en 10% van zijn budget reserveert voor sociale zekerheidsdoeleinden, kan inderdaad niet ontkend worden dat, onder andere, de kwestie van de privatiseringen een bijzonder heikel probleem vormt. Zo heeft de privatisering van ongeveer 50% van de mijnsector reeds geleid tot zware afdankingen en een sterk gestegen werkloosheid. De sociale ellende die daaruit resulteert heeft op haar beurt een ernstig criminaliteitsprobleem met zich gebracht. Probleem dat nog gevoed wordt door de aanwezigheid van een maffieus circuit in het land. Er weze overigens op gewezen dat België en Roemenië nog maar recent een samenwerking tegen die Roemeense maffia hebben opgezet.

Hierop inpikkend laat de minister-president opmerken dat de sociale spanningen ten gevolge van de privatiseringen zich zeker niet enkel in Roemenië voordoen. Zowat de hele mijnsector in Centraal- en Oost-Europa ligt economisch en sociaal bijzonder moeilijk.

Ook mevrouw Gerda Raskin wenst enige vraagtekens te plaatsen bij de, haars inziens, wat al te positieve teneur van de memorie van toelichting daar waar het gaat over de toestand waarin Roemenië zich op vandaag bevindt. Uit haar frequente contacten met Roemenië heeft zij immers de indruk overgehouden dat er wel iets ten goede aan het veranderen is, maar dat men aan de basis daar nog helemaal niets van merkt.

Een factor die daar ongetwijfeld mee een rol in speelt is de sterk centralistische structuur van de Roemeense staat⁵. Alle beslissingen worden in Boekarest genomen, en druppelen dan heel geleidelijk door naar beneden. Dit systeem brengt met zich dat de meeste beslissingen door de - nog steeds niet echt gedemocratiseerde - tussenniveaus sterk "verwaterd" kunnen worden. Finaal brengt dit met zich dat er aan de basis niets of nauwelijks iets verandert. Waar dan nog bijkomt dat er binnen Roemenië ook nog eens enorme regionale verschillen bestaan.

De eerste slachtoffers van dit alles zijn zoals steeds de zwaksten in de maatschappij. Zo nemen de problemen voor zowel gehandicapte mensen als kinderen hand over hand toe. Waarbij men ook niet uit het oog mag verliezen dat de huidige verwaarlozing ook bijzonder negatieve effecten zal sorteren naar de toekomst toe. De in de steek gelatenen van vandaag, zullen over een tiental jaren immers het in opbouw zijnde sociale zekerheidssysteem zwaar gaan belasten. Het komt mevrouw Gerda Raskin dan ook zeer belangrijk over dat Vlaanderen een bijdrage wil leveren ter ondersteuning van een echt gezinsbeleid.

Ook de heer Jef Sleetx betreft dat van de vele inspanningen die het buitenland reeds heeft geleverd ten behoeve van Roemenië, maar zo weinig te merken is aan de basis. Doordat de grote groep van de mensen aan de basis geen effecten ziet van de tussenkomst van het Westen, voelen ze zich dan ook meer en meer in de steek gelaten. Voor velen is de toestand nu benarder dan in 1989, toen zij de weinige voorzieningen die voorhanden waren tenminste nog gratis kregen. Dit op zich al schrijnende contrast wordt nog verergerd doordat de bevolking natuurlijk wel opmerkt dat in het nieuwe Roemenië een kleine groep van opportunisten en mafiosi erin slaagt de voordelen van het nieuwe systeem totaal af te romen.

Hierop inpikkend laat de heer Stefaan Platteau opmerken dat het van imperatief belang is dat het Westen Roemenië blijft helpen. Bij een al bij al vrij prille democratie als de Roemeense is het gevaar voor een politieke terugval immers nooit veraf.

De minister-president beaamt dat de resultaten voor de mensen aan de basis vooralsnog inderdaad nauwelijks zichtbaar zijn, hetgeen - gekoppeld aan de wat te hoog gestemde verwachtingen en de door de bevolking reeds gebrachte offers - inderdaad tot een aanvoelen van deprivatie en tot een zich in de steek gelaten gevoel leidt bij aanzienlijke segmenten van de bevolking.

Roemenië moet hier echter ook de hand in eigen boezem durven steken, en zijn eigen falen niet afwentelen op het Westen. Het maakt nu een bijzonder pijnlijke overgangperiode door die de onvermijdelijke prijs is die moet betaald worden voor een regime van langdurig en totaal maatschappelijk misbruik.

Ook is het waar dat de nieuwe Roemeense eerste minister geen gemakkelijke taak te wachten staat. Zoals hoger reeds gezegd is hij immers de leider van een al bij al ietwat incoherente coalitie van

⁵ Roemenië is ingedeeld in 41 districten, die weer onderverdeeld zijn in 56 gemeenten, 189 steden en 2706 landsgemeenten. De centrale overheid wijst voor elk district een prefect aan als vertegenwoordiger van de regering op lokaal niveau. Deze houdt toezicht op de activiteiten van de gedecentraliseerde ministeriële en overige centrale organen.

twee partijen, die elk op zich nog eens een coalitie van partijen, groepen en bewegingen van soms zeer uiteenlopend pluimage vormen.

Tevens wenst de minister-president de veraciteit van de stelling van mevrouw Gerda Raskin, in verband met de nefaste invloed van de nauwelijks gedemocratiseerde tussenniveaus binnen een nog steeds sterk gecentraliseerde staat, te onderschrijven. Dit is trouwens een algemeen probleem geweest met de projecten in het kader van het programma voor Centraal- en Oost-Europa. Vrijwel steeds moest alles worden aangebracht vanuit en in de respectievelijke hoofdsteden. Dat gold voor Warschau, Praag, Boedapest, en inderdaad ook deels voor Boekarest. Gezien de centralistische administratieve- en beslissingsstructuur van die ex-communistische landen kon men gewoonweg niet om de centrale beslissingsstructuren heen. Vanuit de Vereniging van de Regio's van Europa wordt momenteel dan ook grote aandacht besteed aan de regionale ontwikkelingen in Centraal- en Oost-Europa, teneinde een begin te maken met de opbouw van een zeker tegengewicht voor de centrale administratie. Daar duikt dan echter een nieuw cruciaal probleem op dat samenhangt met de op Frans model geïnspireerde bestuursorganisatie waarbij de prefecten, als eerste verantwoordelijken binnen de administratieve onderverdeling, zich gedragen als loutere agenten van het (benoemde) centraal gezag. De minister-president dringt er bij de Roemeense overheden (ook in zijn hoedanigheid van voorzitter van de VRE) dan ook constant op aan om in het kader van decentralisatie meer verantwoordelijkheden te geven aan het lokale niveau.

In het licht van de noodzakelijke responsabilisering en democratisering van de tussenniveaus oppert de heer Karim Van Overmeire de bedenking of het misschien niet nuttig ware om Roemeense ambtenaren voor stages naar hier te halen, teneinde hen in de praktijk te kunnen tonen hoe een moderne administratie werkt.

De minister-president kan terzake bevestigen dat deze piste ten overstaan van andere Oost- en Centraal-Europese landen reeds gevolgd wordt. Zowel vanuit Polen, Hongarije als Tsjechië zijn er tientallen stages geweest, ook naar ambtenaren toe. Voor Roemenië kan zulks ook een valabele piste zijn. Dergelijke administratieve stages vormen overigens een noodzakelijke uitzondering op het beginsel dat hulp en expertise best steeds ter plekke worden aangebracht.

Afsluitend beaamt de minister-president tenslotte ook nog de vaststelling van mevrouw Raskin, dat niet geheel Roemenië in elk opzicht over één kam geschoren mag worden. Er bestaan in het land immers zeer duidelijke verschillen tussen de regio's.

II.13 Nood aan een mentale sprong voorwaarts

Mevrouw Gerda Raskin laat opmerken dat men aan Vlaamse kant best geen al te hoge verwachtingen koestert ten aanzien van de Roemeense verdragspartner. De bijna vijftig jaren van dictatuur hebben de mensen immers in een mentaal keurslijf gedwongen, dat ze niet zomaar van de ene op de andere dag van zich af kunnen werpen. Het komt haar dan ook aangewezen voor mocht men vanuit Vlaanderen ook inspanningen leveren teneinde die vereiste mentale ombouw wat mee te helpen sturen.

Een schrijnend voorbeeld van de heersende mentale rigiditeit is bijvoorbeeld te vinden in het feit dat van de ongeveer honderd Roemeense medici die voor een tijdje naar de Verenigde Staten konden om daar kennis te nemen van de nieuwste technieken, er bij hun terugkeer hoop en al een vijftal gebruik maakten van de opgedane ervaring bij de behandeling van hun patiënten. De overigen hadden de reis naar het buitenland - zoals gebruikelijk was in de communistische tijd - veeleer gezien als een soort plezierreis.

Op basis van dit soort ervaringen, dringt mevrouw Gerda Raskin er dan ook op aan om van Vlaamse kant, met het oog op het realiseren van een zekere meerwaarde voor de plaatselijke bevolking, minstens een zekere conditionaliteit in te bouwen bij het opzetten van gelijkaardige acties.

De minister-president wenst ten volle de bedenking van mevrouw Gerda Raskin te onderschrijven. Het moge immers duidelijk zijn dat onvrije mensen niet of nauwelijks in staat zijn tot creativiteit, en derhalve ook de grootste moeite hebben met het zelf (her)opbouwen van een (vrije) samenleving. Vlaanderen moet tegenover Roemenië derhalve een uiterst realistisch, en zeker niet overspannen, verwachtingspatroon ontwikkelen.

De minister-president wijst er ten overvloede op dat dezelfde problemen zich bijna een decennium eerder ook hebben voorgedaan in Polen en Hongarije. Dergelijke ontwikkelingen blijken dus altijd moeilijk, maar het komt er op aan dat de Roem-

eense bevolking voldoende stamina moet kunnen opbrengen om door te bijten. Vanzelfsprekend liggen de zaken hier wel enigszins anders, aangezien er in Roemenië duidelijk sprake is van een "verlate" democratisering, die een veel te hoog verwachtingspatroon met zich gebracht heeft.

Voor wat tenslotte de medische projecten betreft, herhaalt de minister-president er geen voorstander van te zijn mensen naar hier te halen voor medische bijscholing. De situatie waarin ze hier terechtkomen is immers helemaal niet vergelijkbaar met hun vertreksituatie. Het is dan ook veel meer aangewezen om in Roemenië zelf medische en paramedische expertise te gaan bijbrengen. Zo worden er bijvoorbeeld projecten van het Wit-Gele Kruis ondersteund om ter plekke een systeem van thuisgezondheidszorg (tot dan toe ongekend in Roemenië) uit de grond te helpen stampen. En ook Kind en Gezin hebben daar projecten lopen. In beide gevallen strekken de projecten ertoe om in Roemenië nieuwe structuren en manieren van zorgverstrekking te introduceren.

II.14 Samenwerking op het gebied van de landbouw

De heer Herman Suykerbuyk constateert met vreugde dat in het voorliggende samenwerkingsakkoord ook voorzien wordt in Vlaams-Roemeense samenwerking op het gebied van de landbouw. Hij drukt de stellige hoop uit dat het hier niet gaat om een standaardclausule die men uit louter gewoonte mee heeft opgenomen in het verdrag. De landbouwproblematiek is immers reëel, zodat het zeker niet bij een boutade mag blijven.

Tegelijk attendeert de heer Herman Suykerbuyk de leden van de commissie erop dat deze - absoluut noodzakelijke - samenwerking op landbouwgebied, zal moeten plaatsgrijpen binnen een ietwat schizofreen kader. In Europees verband ligt de landbouwproblematiek momenteel immers bijzonder gevoelig (cf. de "Agenda 2000" van de Europese Commissie waarin rekening wordt gehouden met respectievelijk de impact van de uitbreiding naar het Oosten van de Europese Unie, en de impact van de verdere liberalisering van de wereldlandbouwmarkten op het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid⁶). In het kader van de sanering van de landbouw die de Europese Unie duidelijk voorstaat dreigt de hulp die dienaangaande aan Roemenië kan en (gezien de aldaar bestaande tekorten aan landbouwproducten) moet worden verstrekt in absolute termen immers nagenoeg totaal onnuttig te zijn, en dit in dubbel opzicht. Enerzijds mag men

immers niet blind zijn voor het feit dat de landbouwsector in Oost-Europa één van de sectoren is die het moeilijkst van al in beweging te krijgen is. Terwijl men zich anderzijds ook moet realiseren dat het toekomstige Gemeenschappelijk Landbouwbeleid elke onnuttige, inefficiënte, dan wel overefficiënte productie zal afstraffen dan wel ontmoedigen. Het opnieuw op gang brengen van de landbouwsector in Oost- en Centraal-Europa zal dan ook met de grootst mogelijke omzichtigheid moeten gebeuren.

⁶ De Europese Commissie wil het concurrentievermogen van de Europese landbouw op de wereldmarkt verbeteren, de voedselveiligheid en de voedselkwaliteit voor de consument waarborgen en de landbouw milieuvriendelijker maken door een nieuwe prioriteit te geven aan de plattelandontwikkeling. Bij de uitwerking van haar hervormingsvoorstellen voor het GLB heeft de Commissie terdege rekening moeten houden met het feit dat de oostwaartse uitbreiding van de Unie tot gevolg kan hebben dat het landbouwareaal met 50% toeneemt en dat het aantal arbeidskrachten in de agrarische sector verdubbelt. Indien het huidige niveau van de steunprijzen en de rechtstreekse betalingen in het kader van het GLB in de landen van Centraal- en Oost-Europa zou worden toegepast, zouden volgens de Europese Commissie belangrijke inkomensverschillen en andere sociale distorsies ontstaan, daar een buitensporige hoeveelheid liquide middelen naar de plattelandgebieden in deze landen zou stromen, terwijl tegelijk de suiker-, melk- en vleesoverschotten van de Unie zouden toenemen. De Commissie heeft dan ook hervormingsvoorstellen uitgewerkt met betrekking tot - voornamelijk - graan, rundvlees en melk. De mogelijk sterke stijging van de graanoverschotten die in het jaar 2005 zouden kunnen oplopen tot 58 miljoen ton, moet worden voorkomen door de interventieprijzen voor granen in het jaar 2000 met 20% te verlagen, en door de invoering van een hectaretoeslag. Eveneens bij ongewijzigd beleid zouden de voorraden overtollig rundvlees in het jaar 2005 1,5 miljoen ton kunnen bedragen. De Commissie stelt dan ook voor de garantieprijzen tussen 2000 en 2002 met bijna 30% te verlagen en de inkomensverliezen te compenseren met directe inkomenssteun. Voor de zuivelsector wordt een gelijkaardige aanpak voorgesteld. De huidige quotaregeling moet tot 2006 worden verlengd, maar de ondersteuningsprijzen dienen gedurende de betrokken periode met gemiddeld 10% te worden verlaagd. Het verlies moet worden gecompenseerd door de invoering van een jaarpremie per melkkoe. Verdere veranderingen worden verwacht bij de regelingen voor tabak, olijfolie en wijn. Indien al deze hervormingen worden gerealiseerd, acht de Europese Commissie het mogelijk om de uitgaven voor het GLB zonder zware moeilijkheden te financieren binnen het huidige jaarlijkse maximum voor de groei van de uitgaven van 74% van de groei van het BNP. De hervormingen moeten tegen het jaar 2006 leiden tot een besparing van 3,7 miljard ecu, maar de rechtstreekse inkomenssteun zal de uitgaven doen toenemen met 7,7 miljard ecu, terwijl ook de huidige uitgaven voor herbebossing, vervroegde uitreding en andere maatregelen nog eens tot een stijging van 2,8 miljard ecu kunnen leiden.

De heer Jef Sleenckx meent deze bedenking van veeleer structurele aard wat te moeten nuanceren door een concreet voorbeeld te geven van de reëel bestaande landbouwnoden ter plaatse. Meer bepaald wijst hij erop dat de in Roemenië meest voorkomende koeiensoort, ondanks de onmiskenbaar vruchtbaarheid van het land, slechts 5 à 6 liter melk per dag produceert. Hierdoor heerst er toch wel een zekere melkschaarste in het land. De melkprijzen liggen daardoor ongeveer rond de 22 frank per liter, hetgeen het doorsnee Roemeense inkomen in aanmerking genomen, bijzonder duur is. Bij de mensen met een lager dan doorsnee inkomen (en daar zijn er heel wat van) leidt deze duurte zelfs nog steeds tot een stuk ondervoeding bij de kinderen. Rekening houdende met dit alles heeft de veterinaire keurkring van Turnhout in samenwerking met de faculteit diergeneeskunde van Cluj een project opgezet om op termijn meer resistente koeienrassen te introduceren, die tussen de 18 en de 20 liter melk per dag zouden kunnen geven. Momenteel loopt ter zake een experimenteel project op een oppervlakte van een goede 25 hectare. De volle resultaten daarvan vallen echter slechts te verwachten op een termijn van 5, 6 à 7 jaar. Ten overvloede wijst de heer Sleenckx er nog op dat dit project volledig via particuliere fondsen wordt gefinancierd, en volledig gedragen wordt door de humanitaire bekommernissen van de medewerkers.

Mevrouw Gerda Raskin voegt daar nog aan toe dat bezoeken aan Roemenië haar geleerd hebben dat er ook een immense leegstand en verkrotting is van grote landbouwcomplexen. Nog los van de mening die men kan hebben over de effectiviteit van dergelijke complexen, kan niet ontkend worden dat hierin in se ooit grote investeringen zijn gebeurd, die nu helemaal aan het verloren gaan zijn. En dit ondanks het feit dat de landbouw bijzonder belangrijk is voor Roemenië, en ondanks het feit dat er een immens landbouwpotentieel is (er is immers ruimte in overvloed).

De heer Herman Suykerbuyk preciseert hierop dat zijn uitspraken zeker niet mogen geïnterpreteerd worden als een pleidooi om de Roemeense bevolking qua bevoorrading van levensmiddelen maar aan haar lot over te laten. Wél is hij de mening toegedaan dat alles wat aan de herstructurering van de landbouw raakt met de grootst mogelijke omzichtigheid dient te worden aangepakt. Hij bewijfelt verder niet in het minst dat de vele humanitaire projecten van Vlamingen in Roemenië de uiting zijn van de genereuze aard van onze bevolking, maar wil er wel op wijzen dat het niet de eerste keer zou zijn dat projecten die de uiting zijn

van een groot hart, finaal falen door het ontbreken van een meer globale visie. In het licht van uitbreiding van de Europese Unie naar het oosten toe, stelt hij zich meer bepaald de vraag of men niet tegelijk de geit en de kool kan sparen. Zijns inziens ware het beter om de West-Europese landbouw te laten zoals hij is, waardoor meteen ook het inkomen van de landbouwbevolking alhier kan worden veiliggesteld, en Oost-Europa met Westerse landbouwproducten te gaan bevoorraden. Hierdoor stelt zich meteen ook het probleem niet meer van de inertie van de Oost-Europese landbouw, laat staan van de nieuwe landbouwexedenten die uit de stimulering van de Oost-Europese landbouw zouden kunnen ontstaan.

Terzake laat de minister-president opmerken dat de discussie inzake de problematiek van de Centraal- en Oost-Europese landbouw inderdaad belangrijk is, én - in het licht van de uitbreiding van de Unie - meteen ook vrij prangende vragen oproept. Voor wat betreft de specifieke Vlaamse bemoeienissen terzake wenst de minister-president een tweetal concrete voorbeelden aan te halen. Zo werd in zowel Estland als Litouwen expertise aangebracht inzake de teelt van vlas, waarmee meteen ook werd ingespeeld op een aantal bijkomende structurele mogelijkheden die ter plekke reeds aanwezig waren. Wat dan betreft de problematiek van het melkvee, en al wat daarmee samenhangt, zijn er Vlaamse programma's in Centraal- en Oost-Europa die, bijvoorbeeld, te maken hebben met groenvoer als middel om de productie verder op te drijven.

II.15 Onderwijssamenwerking met Roemenië

De heer Patrick Hostekint wenst van de minister-president te vernemen of de minister vice-president en Vlaams minister van Onderwijs, de heer Luc Van den Bossche, zoals oorspronkelijk gepland, begin april van dit jaar een bezoek heeft gebracht aan Roemenië, en zo ja welke de resultaten daarvan waren.

Terzake kan de minister-president meedelen dat het geplande bezoek door de Vlaamse minister van Onderwijs aan Roemenië door agenda-omstandigheden vooralsnog niet is kunnen doorgaan. De heer Luc Van den Bossche heeft toenmaals dan ook enkel Oekraïne kunnen bezoeken.

Inzake Vlaams-Roemeense onderwijssamenwerking, laat mevrouw Gerda Raskin opmerken dat Roemenië er prat op gaat een goed onderwijssys-

teem te hebben⁷, dat effectief ook goede studenten aflevert. Haars inziens betreft het hier echter ook een nogal elitair onderwijsstelsel.

Zo worden er, bijvoorbeeld, door het ministerie van onderwijs voor het Lyceum bewust slechts een beperkt aantal plaatsen beschikbaar gesteld. Wil men er toegang toe krijgen dan dient een moeilijk examen te worden doorworsteld, waarna de beschikbare plaatsen dan nog eens worden toebedeeld op basis van een vergelijkende rangschikking. Slaagt men niet in het examen, of is men niet batig gerangschikt, dan moet men genoeg nemen met een minder soort van onderwijs. Via samenwerking met Vlaanderen kan op termijn mogelijk gedacht worden aan een zekere democratisering van het Roemeense onderwijsstelsel.

De minister-president geeft hieromtrent mee dat er reeds enkele concrete projecten op stapel staan. Zo o.a. een project naar apparatuur, begeleiding, enz. Uit de naar voor gebrachte projecten kan men overigens inderdaad afleiden dat er vrij markante verschillen bestaan tussen de respectievelijke onderwijsstelsels.

II.16 Economische en handelsbetrekkingen tussen Vlaanderen en Roemenië

Van de minister-president had de heer Karim Van Overmeire graag vernomen hoe het precies staat met de klassieke economische en handelsstromen met Roemenië. Aangezien het zowel qua oppervlakte als qua bevolking het tweede grootste land van Centraal-Europa is, zou men immers geredelijk verwachten dat die toch wel enige omvang hebben. Of blijft alles vooralsnog veeleer bescheiden van omvang ?

In dezelfde zin betreurt de heer Patrick Hostekint dat de investeringen vanuit Vlaanderen voorlopig zo goed als uitblijven. Ooit was België de grootste vreemde investeerder in Roemenië, terwijl het nu maar op de veertiende plaats meer staat. Het voorstellen van Export Vlaanderen om een handelssecretaris te posteren in Boekarest kan dan ook zijn bijzondere goedkeuring wegdragen. Van de minister-president wenst hij verder nog te vernemen welke de verdere plannen van Export Vlaanderen in Roemenië zijn met betrekking tot de acties die zullen worden ondernomen én met betrekking tot de eventuele pogingen om het Vlaamse investeringsvolume in Roemenië wat op te krikken.

De heer Jef Sleenckx laat opmerken dat de handelssecretaris van Export Vlaanderen in Boekarest een cruciale rol zal kunnen spelen bij het concreet aanknopen van contacten voor economische projecten. Tot op vandaag zijn immers heel wat geïnteresseerde zakenlui zondermeer afgeknapt op het administratieve en politieke doolhof waarmee zij in Boekarest geconfronteerd werden. Momenteel is het immers bijna onmogelijk om precies te weten te komen wie over wat gaat, laat staan dat men bij de betrokkene kan raken.

Terzake verklaart mevrouw Gerda Raskin de overtuiging te zijn toegedaan dat de oorzaak van het feit dat er momenteel inderdaad veel te weinig wordt geïnvesteerd - het weze door buitenlanders dan wel door Roemenen zelf - in de Roemeense industrie en landbouw (die beide met massale leegstand en verkrotting af te rekenen hebben), mee te maken heeft met het ontbreken van een degelijk financieel-monetair beleid. De Roemenen zelf kunnen niet investeren omdat ze ofwel geen geld hebben, ofwel geen geld durven te ontfangen omwille van de prohibitieve rentelasten op leningen. Vooralsnog kunnen investeringen dus enkel uit het buitenland komen, maar daar wordt men dan weer afgeschrikt door allerlei zaken die mislopen met de privatiseringen. Een financiële mobilisatie voor de sanering van het Roemeense financieel bestel lijkt dan ook de enig mogelijke oplossing.

De heer Stefaan Platteau schat de betrokkenheid van Export Vlaanderen in Roemenië bijzonder positief in. Zijns inziens kan het Vlaamse bedrijfsleven een bijdrage leveren tot de economische dynamiek in Roemenië. Het is daarbij meteen ook mooi meegenomen dat ook Vlaanderen zelf daar een interessante return kan realiseren.

De minister-president beaamt ten volle dat de klassieke handelsstromen tussen Vlaanderen en Roemenië op vandaag totaal ontoereikend zijn. Hij is

⁷ Onderwijs is gratis en verplicht voor kinderen tussen 6 en 16 jaar. Na deze tienjarige opleiding volgen de meesten een voortgezette opleiding : hetzij, na een toelatingsexamen, de middelbare school (liceul), die toegang geeft tot het hoger onderwijs, hetzij een vakopleiding voor industrie, landbouw, enz. In 1991 waren er in Roemenië 48 instellingen voor hoger onderwijs, waaronder 13 algemene universiteiten en 4 technische universiteiten.

het er dan ook ten volle eens met dat de Vlaamse economische actoren inderdaad ook sterker zouden moeten kunnen inwerken op de Roemeense economische opportuniteiten. De handelssecretaris van Export Vlaanderen kan daartoe een substantiële bijdrage leveren, al ware het inderdaad maar door de daartoe noodzakelijke contacten in kaart te brengen en te organiseren.

Voor wat betreft de door mevrouw Gerda Raskin aangehaalde erg geringe leningscapaciteit, wijst de minister-president erop dat de (beoogde) privatisering van de gronden nog steeds niet werd doorgevoerd. Hetgeen meteen elk systeem van hypothe-cair krediet uitsluit.

II.17 Samenwerking op het gebied van KMO's

De heer Patrick Hostekint merkt op dat er in Roemenië grote interesse bestaat voor de structuur van het Vlaams economisch weefsel, en dan meer in het bijzonder voor het KMO-gebeuren. Hoe neemt Vlaanderen zich voor op deze concrete interesse in te spelen ?

Ook de heer Jef Sleenckx heeft in Roemenië een grote interesse bespeurd voor de Vlaamse expertise inzake KMO's en management. Zijns inziens moeten de beginnende zelfstandigen in Roemenië maximaal ondersteund worden. Meestal gaat het immers om de besten onder de werknemers die beslissen de stap te zetten naar een zelfstandige loopbaan. Op termijn moeten deze nieuwe zelfstandigen de ruggengraat vormen van een nieuwe sociale structuur. Tegelijk creëren deze zelfstandigen ook werkgelegenheid voor anderen, en brengen ze zo een algemene stijging van het welvaartspeil teweeg.

Desgevraagd bevestigt de minister-president dat ook hij heeft kunnen constateren dat er in Roemenië een zeer grote belangstelling, interesse en zelfs bewondering bestaat voor ons KMO-model. KMO-model dat men daar trouwens als typisch Vlaams omschrijft.

Op dit domein is het verstrekken van aangepaste en praktijkgerichte opleidingen vanzelfsprekend van imperatief belang. In elk geval heeft dit project de hoogste prioriteit. Er wordt dan ook een reeks voorstellen ingewacht vanwege zowel de president als de eerste minister van Roemenië. Dit zal toelaten concrete invulling te geven aan het project.

II.18 Vraag naar meer kleinschalige projecten

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis laat opmerken dat er vanuit ADR al eens de vraag gesteld wordt naar meer kleinere projecten. Op vandaag zijn sommige projecten immers al vrij grootschalig geworden. Het grote voordeel van kleinschalige projecten is dat ze toelaten het risico meer te spreiden. Als er dan al eens een project mislukt vormt zulks nog geen echte ramp.

De minister-president verklaart niet geheel overtuigd te zijn door deze analyse. Zijns inziens, mogen de projecten niet té klein worden. Een project moet qua concreet draagvlak immers nog altijd iets te betekenen hebben. Daarom ook werd de regel ingevoerd dat er minimaal twee miljoen in het spel moest zijn om een project te weerhouden. Het hebben van zoveel mogelijk projecten kan op zich immers geen doel zijn. Via die twee miljoenvereiste wordt er daarom een goed evenwicht tussen enerzijds het draagvlak dat vereist is om een duurzame doorwerking voor een project te bekomen, en anderzijds de verzuchting om toch vrij veel te kunnen doen op vrij veel domeinen en vrij veel plaatsen. Waarmee de minister-president echter niets wil af doen van de directe menselijke waarde van kleinere projecten.

Hoewel ze begrip kan opbrengen voor de redenering van de minister-president, laat mevrouw Cecile Verwimp-Sillis opmerken dat uit de gegevens betreffende de doorlichting van het programma voor Centraal- en Oost-Europa⁸ die aan de leden van de commissie ter beschikking werden gesteld, moet blijken dat er in Roemenië nú al projecten lopen ten bedrage van onder andere 27, 13 en 12 miljoen. Tussen dergelijke bedragen en de door de minister-president vooropgestelde minimumvereiste van 2 miljoen frank gaapt nog steeds een vrij grote kloof, die volgens mevrouw Cecile Verwimp-Sillis zou moeten toelaten meer te diversifiëren naar projecten van kleinere omvang.

⁸ *Rapport - Evaluatieopdracht van projecten uit het samenwerkingsprogramma Centraal- en Oost-Europa*, Deloitte & Touche - Bedrijfsrevisoren, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 1997, 145 p.

De minister-president antwoord hierop dat hij hoe dan ook de overtuiging blijft toegedaan dat een minimumdraagvlak voor de projecten absoluut noodzakelijk is en blijft. Wel is het een opvallende constante in het Vlaams beleid ten aanzien van Centraal- en Oost-Europa, dat er in de eerste periode meestal veeleer grote projecten tot stand komen. Daarna komt er meestal een beweging op gang naar iets kleinere projecten.

II.19 Sleutelposten nog in handen van mensen van het oude regime

De heer Karim Van Overmeire laat opmerken dat in Roemenië nog heel wat sleutelposten worden bezet door mensen van het "ancien régime". Ook hier dient Vlaanderen derhalve de gebruikelijke politiek van constructieve samenwerking te volgen, teneinde de positieve evoluties in de richting van democratie en economisch herstel mogelijk te maken en mee te ondersteunen.

De minister-president beaamt dat Vlaanderen voor zichzelf inderdaad heeft uitgemaakt dat het een dergelijke constructieve benadering wil hanteren in zijn betrekkingen met het buitenland.

II.20 Minderheden in Roemenië

De heer Karim Van Overmeire brengt in het midden dat Roemenië historisch gezien steeds problemen heeft gehad met zijn nationale minderheden⁹ van Hongaren en Duitsers (zo die laatste er tenminste nog aanwezig zijn). Momenteel zijn de relaties tussen Hongarije en Roemenië echter beter dan ooit te noemen¹⁰. In het licht van dit alles vraagt hij aan de minister-president of er ook op dit terrein geen taak is weggelegd voor Vlaanderen. Mogelijk kunnen er ook in Roemenië programma's worden opgestart die, net als het Vlaamse "taalfaciliteringsprogramma" in Zuid-Afrika, gericht zijn op het bevorderen van de verstandhouding tussen de verschillende bevolkingsgroepen.

De minister-president antwoordt hierop dat enerzijds de beslissing werd genomen om in Antwerpen een lectoraat "Roemeens" in te richten, terwijl het anderzijds ook een goede suggestie is om in Roemenië ook het tolken- en vertaalonderricht te ondersteunen. Vlaanderen heeft op taalgebied immers nogal wat expertise te bieden.

De heer Patrick Hostekint laat hieromtrent nog opmerken dat de Roemeense democratie ook een hoge mate van respect opbrengt voor de minderhe-

⁹ Het grootste deel van de Roemeense bevolking stamt af van de Thracische stammen van de Geten en de Daciërs die zich met de Romeinen vermengd hebben. Deze "Balkanromanen" kunnen vanaf de 13e eeuw worden aangeduid als Roemenen. Zij vormen op heden circa 88 à 89% van de bevolking. Deze bevolking is in de loop der eeuwen ook sterk beïnvloed door o.a. Goten, Slaven, Kelten, Magyaren, Tataren, Turken e.a. Officiële taal is het Roemeens, een Romaanse taal die is voortgekomen uit het Latijn maar sterk beïnvloed door het Slavisch en waarin later ook bijzonder veel woorden werden overgenomen uit talen van kolonisten en buurvölkeren.

In Roemenië wordt de taal als belangrijkste criterium gebruikt om de etnische groepen te onderscheiden. De grootste minderheid wordt uitgemaakt door de Hongaren (7%) die voornamelijk in het westen van Transsylvanië geconcentreerd zijn. Gebied dat overigens tot 1918 bij Hongarije behoorde. In het begin van de jaren negentig kwam het meermaals tot een treffen tussen Roemeense en Hongaarse nationalisten, hetgeen aanleiding gaf tot een aanzienlijke emigratie naar buurland Hongarije (hun aandeel in de bevolking is dan ook gedaald van 7,9% naar 7%).

De zigeuners (Roma) maken ongeveer 2% van de bevolking uit. Ze nemen doorgaans een maatschappelijk achtergestelde positie in. Aanvallen op zigeuners in 1991 leidden tot een massale uittocht, vooral naar Duitsland. Dit laatste land stuurde in 1992 overigens niet minder dan 43.000 Roemeense vluchtelingen terug, waarvan de helft zigeuners.

De op twee na grootste groep vormen de Volksduitsers, met ca. 0,5% van de bevolking. Een deel van hen, Saksen genoemd, vestigde zich al in de 12e eeuw als kolonist. Deze groep is overwegend lutheraans. De overige Volksduitsers zijn de rooms-katholieke "Zwaben" (in Roemenië sinds de 18e eeuw). Ook hun aantal neemt gestaag af als gevolg van emigratie (van 1,6% naar 0,5%).

Verder is er nog een kleine joodse gemeenschap, en zijn er ook nog Oekraïners (ook Roethenen genoemd), Serven, Slovenen, Kroaten, Slowaken, Tsjechen, Russen, Bulgaren en islamitische Tataren en Turken. Nog kleinere minderheden vormen de Polen, Armeniërs en Grieken.

¹⁰ Op 16 september 1996 ondertekenden Roemenië en Hongarije een akkoord waarin hun gemeenschappelijke grens werd vastgelegd, en waarbij de rechten van de etnische minderheden werden erkend (overigens een voorwaarde voor het lidmaatschap van de Raad van Europa).

den¹¹ die nu recht hebben op een gegarandeerde vertegenwoordiging in het parlement. Ook naar vertegenwoordiging in de regering toe worden trouwens inspanningen ondernomen.

II.21 Culturele determinanten als verklarende factor voor gedifferentieerde ontwikkeling

In het verlengde van de idee van het Europa der culturen, wijst de heer Karim Van Overmeire erop dat de landen van Centraal-Europa die het economisch minder goed doen (zo o.a. Roemenië, Bulgarije, Servië en Macedonië) allemaal behoren tot de orthodoxe wereld. In het licht van de theorie van Samuel Huntington¹² kan men zich dan ook de vraag stellen in welke mate het element "cultuur" in dit alles een rol speelt. Er kan immers niet geloochend worden dat de landen die tot de westerse - het weze katholieke dan wel protestantse - cultuursfeer behoren (o.a. Polen, de Baltische staten, Tsjechië) het stukken beter doen. Komt deze theorie de minister-president plausibel voor, of is het meer een zaak van geografische gedetermineerdheid?

De minister-president repliceert hierop dat in het kader van het Europa der culturen niet enkel de theorie van Huntington relevant is. Ook andere denkers hebben argumenten aangebracht ter verklaring van bepaalde onmiskenbare differentiële ontwikkelingen. In casu verklaart de minister-president de overtuiging te zijn toegedaan dat we hier te maken hebben met een combinatie van meerdere elementen, waaronder de natuur van het regime dat zich na de Tweede Wereldoorlog in Roemenië vestigde niet het minste is. Op dit terrein van wetenschapsbeoefening is echter nog heel veel uiterst speculatief.

II.22 Beleidscoördinatie tussen federaal en Vlaams niveau naar Roemenië toe

De heer Patrick Hostekint laat opmerken dat Roemenië de laatste tijd nogal druk werd bezocht door Belgische dan wel Vlaamse regeringsverantwoordelijken. Zo bracht de minister-president een bezoek aan het land in juni 1997, daarin een paar maanden vroeger voorafgegaan door federaal premier Jean-Luc Dehaene. Minister Philippe Maystadt van zijn kant, leidde eind 1997, als federaal minister van buitenlandse handel, een handelsmissie naar Roemenië. Daarenboven meent de heer Patrick Hostekint te weten dat ook Wallonië een samenwerkingsakkoord zou hebben afgesloten met Roemenië. In het licht van deze veelheid aan contacten rijst bij de heer Patrick Hostekint dan ook de vraag of de inspanningen die vanuit dit land worden gedaan naar Roemenië toe ergens gecoördineerd worden?

De minister-president antwoordt hierop dat er in de strikte zin van het woord - d.w.z. als het gaat over de concrete toewijzing van projecten - geen overleg is met de federale overheid. Wel is er vanzelfsprekend uitwisseling van informatie. Vastgesteld dient echter ook te worden dat hetgene dat concreet gebeurt in Roemenië volledig van Vlaamse zijde komt. Dit impliceert echter geenszins enige kritiek op de federale instanties. De federale regering heeft immers wel degelijk een ontwikkelingsbeleid, maar daarin is geen programma voor Centraal- en Oost-Europa voorzien. Op zich is dit trouwens niet echt erg, aangezien dit meteen ook toelaat dat Vlaanderen - weliswaar binnen zijn bevoegdheden - die lacune gaat invullen.

III. STEMMINGEN

III.1 Artikelsgewijze stemming

Artikel 1

Ter stemming gelegd wordt het eerste artikel van het ontwerp van decreet "houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de Vlaamse regering en de regering van Roemenië, ondertekend in Boekarest op 12 juni 1997" aangenomen bij unanimité van 11 stemmen.

¹¹In 1993 werd een Nationale Raad van de Minderheden opgericht, waarin alle minderheden vertegenwoordigd zijn, en die tot taak heeft de regering te adviseren.

¹²S. HUNTINGTON, *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*, Simon & Schuster, New York, 1996, 367 p., in het Nederlands vertaald als: *Bot-sense beschavingen*, Baarn, Anthos, 1997, 412 p.

Artikel 2

Ter stemming gelegd wordt daarna ook het tweede artikel van het ontwerp van decreet "houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de Vlaamse regering en de regering van Roemenië, ondertekend in Boekarest op 12 juni 1997" aangenomen bij unanimité van 11 stemmen.

III.2 Stemming over het geheel

Ter stemming gelegd wordt tenslotte ook het geheel van het ontwerp van decreet "houdende goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de Vlaamse regering en de regering van Roemenië, ondertekend in Boekarest op 12 juni 1997" aangenomen bij unanimité van 11 stemmen.

De verslaggever,

Patrick HOSTEKINT

De voorzitter,

Jef SLEECKX
